

ZMIANY W SYSTEMIE SEPA I WPŁYW DYREKTYWY PSD2 NA RYNEK USŁUG PŁATNICZYCH

Streszczenie:

Celem artykułu jest przedstawienie Rozporządzenia SEPA end-date [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012], które określa wymogi techniczne oraz handlowe dotyczące polecenia przelewu i zapłaty SEPA. Regulacja ta określa ostateczne daty migracji na instrumenty SEPA.

Zwrócono również uwagę na nową strukturę Europejskiej Rady ds. Płatności, która ma na celu dostosowanie struktury Rady do zmian, które miały miejsce w przeciągu ostatnich miesięcy w ramach projektu SEPA.

Podkreślono, że wdrożenie przepisów dyrektywy PSD2 będzie miało silny wpływ na polski rynek usług płatniczych. Akt ten przyczyni się do zwiększenia konkurencji na rynku płatności elektronicznych poprzez zapewnienie odpowiednich regulacji prawnych dla dostawców usług płatniczych.

Słowa kluczowe: Jednolity Obszar Płatności w Euro – SEPA, Europejska Rada ds. Płatności, Dyrektywa o usługach płatniczych PSD, Europejski Urząd Nadzoru Bankowego, Rozporządzenie SEPA end-date,

Wprowadzenie

W maju 2013 roku Rada ECOFIN (Rada ds. Gospodarczych i Finansowych – Economic and Financial Affairs Council) podkreśliła znaczenie jak najszybszego przejścia na system Jednolitego Obszaru Płatności w Euro – SEPA. Podczas posiedzenia stwierdzono, że proces ten jest jeszcze daleki do zakończenia i wszyscy uczestnicy rynku muszą podjąć wysiłki w celu terminowej implementacji systemu.

Parlament Europejski przyjął propozycję Komisji Europejskiej, aby został stworzony bezpieczniejszy, bardziej innowacyjny rynek europejskich płatności. W ten sposób powstał nowy akt prawny tzw. PSD2, który ma na celu zwiększenie ochrony konsumentów podczas przeprowadzania transakcji płatniczych, promowanie innowacyjnych płatności internetowych oraz płatności mobilnych. Projekt ten otwiera również rynek dla nowych dostawców usług płatniczych takich jak np. TPP (dostawca usług płatniczych będący osobą trzecią). Zostanie wzmocniona rola EBA (European Banking Authority – Europejski Urząd Nadzoru Bankowego), którego zadaniem jest nadzór w całym sektorze bankowym

w Unii Europejskiej. Rolą tego organu jest sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem rynku wewnętrznego za pomocą odpowiednich regulacji prawnych (nowe standardy techniczne, wytyczne dla europejskiego rynku bankowego). Jednolite przepisy dla wszystkich instytucji finansowych w całej Unii Europejskiej mają na celu stworzenie równych szans na ich funkcjonowanie oraz zwiększenie ochrony inwestorów, konsumentów oraz deponentów. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego szacuje ryzyko i zagrożenia w unijnym sektorze bankowym za pomocą regularnych sprawozdań z oceny ryzyka przeprowadzanych w warunkach skrajnych w państwach europejskich [www 1].

Rozporządzenie SEPA end-date

Regulacja SEPA end-date [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 260/2012] to dokument Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczące wymogów technicznych i handlowych w kwestii poleceń przelewu i zapłaty w euro między Radą SEPA a Europejską Radą ds. Płatności (w wyniku czego doszło do utworzenia Rady ds. Płatności w Euro). W regulacji zostały jasno określone ramy czasowe wprowadzenia płatności w euro (w strefie euro – 1 lutego 2014 rok, natomiast w państwach spoza strefy – 31 października 2016 rok). Od tego czasu krajowe przelewy w euro będą musiały zostać zastąpione przez schematy płatności SEPA [www 2]. W dniu 18 lutego 2014 roku Rada Unii Europejskiej przyjęła propozycję Komisji Europejskiej dotyczącą Rozporządzenia SEPA end-date o wprowadzeniu dodatkowego 6 miesięcznego okresu przejściowego dla państw członkowskich strefy euro (dostawcy usług płatniczych będą mogli równolegle akceptować płatności krajowe i SEPA) [www 8].

Rozporządzenie (UE) nr 260/2012 jest bardzo ważnym elementem w tworzeniu Jednolitego Obszaru Płatności w Euro (SEPA). Według badań przeprowadzonych przez Europejski Bank Centralny udział poleceń przelewu SEPA do ogółu liczby przelewów wzrósł z 59,87% do 64,1% (w okresie od października 2013 do listopada 2013 roku), natomiast w przypadku drugiego instrumentu SEPA czyli polecenia zapłaty odnotowano wzrost z 11,52% do 26% [www 3].

Nowa struktura Europejskiej Rady ds. Płatności

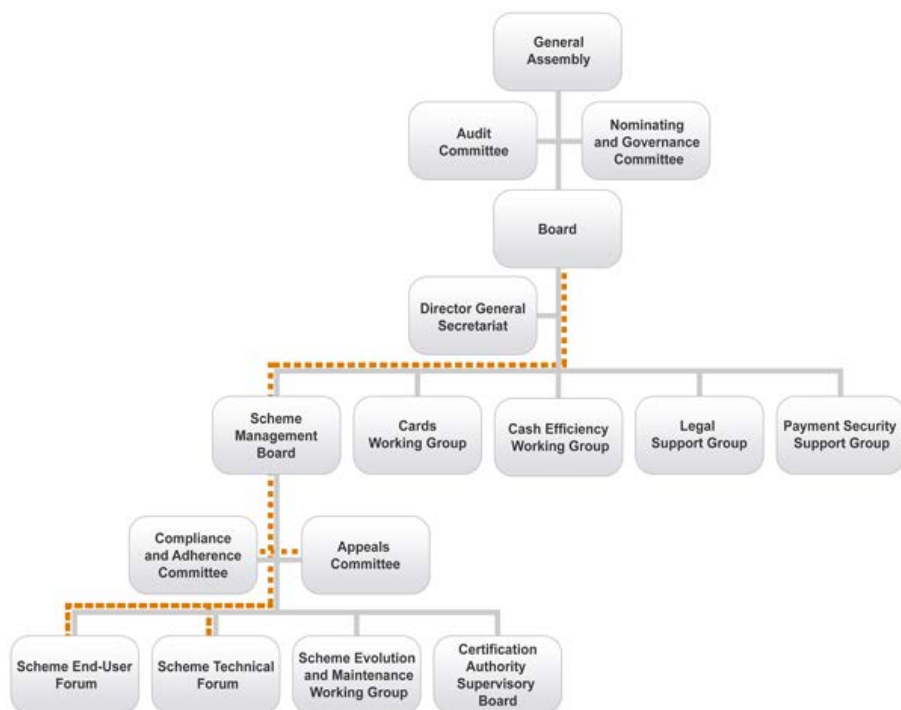
11 grudnia 2014 roku podczas posiedzenia Europejskiej Rady ds. Płatności (EPC – European Payment Council) została podjęta decyzja o zmianie jej struktury, która będzie teraz opierała się na dwóch modułach [www 10]:

- 1) moduł 1 – zarządzanie schematami płatności SEPA (polecenie przelewu i zapłaty SEPA¹). Banki muszą płacić składki z tytułu przynależności do tego modułu.
- 2) moduł 2 – współpraca z Radą ds. Płatności Detalicznych w Euro, która ma celu rozwój płatności². Moduł ten określany jest jako istotny wkład w rozwój płatności detalicznych.

¹ W październiku 2016 roku mija termin migracji w zakresie poleceń przelewu i zapłaty SEPA.

² 18 grudnia 2013 roku Rada Prezesów Europejskiego Banku Centralnego utworzyła Radę ds. Płatności Detalicznych w Euro (Euro Retail Payments Board, ERPB).

Rada ds. Płatności Detalicznych w Euro została powołana w miejsce Rady ds. Jednolitego Obszaru Płatności w Euro (Rada SEPA – SEPA Council) i ma za zadanie promować płatności detaliczne w euro w Unii Europejskiej. Ten nowy podmiot poprzez swoje działania ma wpłynąć na integrację, wzrost konkurencji i innowacji na rynku tego rodzaju płatności. Podmiotem nadrzędnym nad powyższymi modułami będzie EPC Association (European Payments Council Association), które będzie zrzeszać obecnych członków Europejskiej Rady ds. Płatności, jak i przyszłych zainteresowanych. EPC Association razem z modułem 2 ma za zadanie przyczynić się do rozwoju płatności elektronicznych na terenie Unii Europejskiej. Warto zwrócić uwagę, że współpraca między modułem 2 a powyższym organem ma szansę się powieść tylko w przypadku osiągnięcia „masy krytycznej” (odpowiednia ilość uczestników i działań). W przeciwnym razie zajmować się ona będzie tylko zarządzaniem schematami SEPA [www 4].

Schemat 1. Nowa struktura Europejskiej Rady ds. Płatności

Źródło: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/about-epc/epc-organisational-chart>, data dostępu: 5.04.2016.

Dyrektywa PSD2 w kontekście zmian na rynku usług płatniczych

W dniu 24 lipca 2013 roku Komisja Europejska przedłożyła propozycję nowelizacji dyrektywy o usługach płatniczych PSD [Dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r] w celu podniesie-

nia konkurencyjności handlu na terenie Unii Europejskiej oraz rozwijania jego innowacyjności. Warto zwrócić uwagę, że dyrektywa PSD jest najważniejszym aktem prawnym regulującym europejski rynek płatności (określa zasady jego funkcjonowania oraz spójne przepisy). *Dyrektywa PSD ujednocila zasady realizacji transakcji płatniczych w państwach członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), przeprowadzanych w walucie EUR lub w walutach tych państw. Jest to dyrektywa pełnej harmonizacji, a zatem jej normy są spójne i jednolite dla wszystkich dostawców usług płatniczych, którzy prowadzą działalność na tym obszarze* [Szpringer Włodzimierz, Szpringer Mariusz., 2014, s.73-83]. 8 października 2015 roku Parlament Europejski przyjął dyrektywę Komisji Europejskiej i Rady dotyczącą usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego PSD2 [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego]. 5 maja 2015 roku Prezydencja z Łotwy oraz Parlament Europejski doszli do porozumienia co do kształtu dyrektywy PSD2. Implementacja tego aktu przez państwa krajów członkowskich przypadnie prawdopodobnie na 2017 rok³, bowiem członkowskie mają dwa lata na wprowadzenie tych zmian do prawa krajowego. Przepis ten ma na celu rozszerzyć ramy prawne w ramach usług płatniczych oraz uzupełnić funkcjonujące regulacje.

Nowa regulacja PSD2 jest odpowiedzią na zmiany, które dokonały się na rynku usług płatniczych spowodowane rozwojem innowacji technologicznych (nowe rodzaje usług płatniczych, urządzeń przenośnych umożliwiających przeprowadzanie transakcji płatniczych, rozwój płatności elektronicznych). Dotychczasowe rozwiązanie prawne czyli PSD nie regulowało tych wszystkich zmian i stąd pojawiła się potrzeba zastąpienia jej PSD2.

Akt ten zmieni układ na rynku usług płatniczych i będzie oddziaływać na wszystkich jego uczestników czyli na banki, instytucje płatnicze oraz pozostałych dostawców usług płatniczych. Powstanie nowy gracz na rynku – TPP⁴. Zgodnie z art. 4 pkt 11 projektu PSD2 TPP oznacza *dostawcę usług płatniczych prowadzącego rodzaje działalności gospodarczej, o których mowa w załączniku I pkt 7*, tj. w zakresie usług typu PIS i AIS. TPP ma obowiązek uzyskania zezwolenia na świadczenia usług płatniczych⁵. Wobec tego podmiotu nałożono mniejsze wymogi niż wobec instytucji płatniczych, dotyczy to m.in. posiadania funduszy własnych oraz ochrony środków pieniężnych klientów. TPP musi posiadać ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej. Instytucja ta jest podmiotem zewnętrznym świadczącym usługę dostępu do informacji do rachunku⁶ i jest w stanie zapewnić klientowi informacje drogą elektroniczną o kilku rachunkach płatniczych prowadzonych przez dostawców usług płatniczych w celu przedstawienia opcji dotyczących sytuacji finansowej klienta. TPP świadczy również usługę inicjowania płatności⁷. Uzyskuje zgodę od

³ Inna data przewidziana jest dla nowych standardów technicznych np. silne uwierzytelnianie klienta.

⁴ Dostawca usług płatniczych będący osobą trzecią – third party payment service provider.

⁵ Z wyjątkiem dostarczenia usług dostępu do informacji o rachunku, który należy tylko zarejestrować.

⁶ Account Information Service – AIS

⁷ Payment Initiation Service – PIS

klienta na dostęp do jego rachunku online i w ten sposób jest w stanie sprawdzić saldo środków pieniężnych, zainicjować płatność, a następnie przekazać klientowi informacje o przeprowadzeniu transakcji płatniczej. Warto zwrócić uwagę, że na żadnym etapie TPP nie wchodzi w posiadanie pieniędzy klienta.

Dostawca ten, aby rozpocząć swoją działalność będzie musiał uzyskać zezwolenie na działalność jako instytucja płatnicza [Art. 10 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 1 projektu PSD2]. TPP będzie mógł funkcjonować jak inne instytucje płatnicze również w innych państwach członkowskich na zasadzie jednolitego paszportu [Art. 10 ust. 9 projektu PSD2]. Pomimo tego, że ten rodzaj dostawcy jest uznany za instytucję płatniczą, wymagania dotyczące jej bazy kapitałowej są mniejsze (TPP na poziomie 50 tys. euro, instytucji płatniczej 125 tys. euro).

PSD2 wpłynie na zmniejszenie opłat dla konsumentów i zostanie wprowadzony zakaz surcharging⁸ (wyjątek stanowiąc będą karty biznesowe). W marcu 2015 roku Parlament Europejski przegłosował obniżenie marży do 0,3% dla kart kredytowych i 0,2% dla kart debetowych. Praktyka podnoszenia marży jest stosowana w wielu krajach europejskich zwłaszcza podczas przeprowadzania płatności internetowych czy m.in. w branży turystycznej. Szacuje się, że zakaz podnoszenia marży będzie miał zastosowanie do 95% wszystkich kart płatniczych w Europie i oszczędności konsumentów mogą wynieść nawet 730 mln euro rocznie [www 1].

W przypadku nieautoryzowanych transakcji odpowiedzialność płatnika zmniejszy się ze 150 do 50 euro (z wyjątkiem przypadków oszustwa lub zaniebdania ze strony konsumenta). W ten sposób konsument będzie bardziej chroniony przed nadużyciami finansowymi. Akt ten rozwiązał również kwestie kwoty transakcji, która nie jest określona z góry. Taka sytuacja może wystąpić np. podczas wynajmu samochodu czy rezerwacji hotelowej. Odbiorca kwoty transakcji będzie mógł zablokować środki na koncie płatnika tylko w wysokości, która jest jemu znana.

Obecnie obowiązująca PSD reguluje tylko transfery pieniężne przeprowadzane wewnątrz Unii Europejskiej i ogranicza się do walut państw członkowskich. Natomiast nowelizacja odnosi się do wysłania przelewów i przekazów pieniężnych poza strefę Unii Europejskiej, jak również do walut spoza strefy UE. Ma to na celu obniżenie kosztów przekazów pieniężnych.

Na dostawców usług płatniczych został nałożony wymóg silnego uwierzytelniania klientów (SCA – strong customer authentication), który polega na sprawdzeniu tożsamości klienta podczas przeprowadzania elektronicznych płatności. Silne uwierzytelnianie opiera się na posiadaniu przez użytkownika specjalnego urządzenia elektronicznego (token, karta elektroniczna) lub mechanizmu cyfrowego (klucze kryptograficzne, certyfikaty cyfrowe). Metoda ta zwykle łączy się z hasłem i dzięki temu system ten staje się bezpieczny, ponieważ w przypadku kradzieży urządzenia jest ono bezużyteczne. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego określił, które płatności elektroniczne nie wymagają metody silnego uwierzytelniania klientów np. płatności niskokwotowe [www 1].

⁸ Dodatkowa opłata pobierana przez akceptantów podczas transakcji płatniczej czekiem, karty płatniczej lub debetowej, karty kredytowej na pokrycie kosztów z tytułu usług handlowych.

Podsumowanie

Celem artykułu jest opisanie zmian w regulacjach prawnych dotyczących rynku usług płatniczych, ze szczególnym uwzględnieniem nowego podmiotu TPP – dostawca usług płatniczych będący osobą trzecią. Jest to jedna z najważniejszych zmian, która została wprowadzona w nowelizacji dyrektywy w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego. Nowa regulacja prawna, czyli dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego tzw. PSD2 zmieni fundamenty funkcjonowania rynku płatności. Komisja Europejska uważa, że największy potencjał wewnętrznego rynku Unii Europejskiej opiera się na efekcie skali. Warto zwrócić uwagę, że potencjał ten będzie można wykorzystać dopiero gdy zaczną funkcjonować na wspólnym rynku wewnętrznym jednakowe instrumenty płatnicze (umocnienie wspólnego rynku płatniczego). Komisja Europejska podkreśla, że handel internetowy ciągle napotyka na silne bariery, bowiem tylko ok 10% konsumentów dokonuje zakupów transgranicznych przez Internet.

W Rozporządzeniu SEPA end-date określono końcowe daty migracji powyższych instrumentów do jednolitego standardu. Akt prawny [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012] stanowi istotny czynnik w procesie tworzenia Jednolitego Obszaru Płatności w Euro (SEPA), które ma na celu likwidację krajowych schematów płatności i całkowite przejście na schematy SEPA. Według badań przeprowadzonych przez Europejski Bank Centralny (dane zebrane z krajowych banków centralnych) niektóre państwa strefy euro odnotowały blisko 100% poleceń przelewu zgodnych ze standardem SEPA (dla porównania sytuacja w Polsce patrz tabela nr 1 i 2). Natomiast w przypadku polecenia zapłaty SEPA wskaźniki są znacznie niższe [www 3].

Tabela 1. Liczba i wartość Przelewów SEPA wysłane za IV kw 2015 (dane z 17 polskich banków)

Wyszczególnienie	Ilość	Wartość w euro
październik	734 187	7 241 748 076,33
listopad	730 508	7 131 491 494,42
grudzień	754 658	8 026 993 757,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 9].

Tabela 2. Liczba i wartość Przelewów SEPA otrzymane za IV kw 2015 (dane z 17 polskich banków)

Wyszczególnienie	Ilość	Wartość w euro
październik	1 638 557	9 555 119 524,11
listopad	1 569 537	9 619 426 333,04
grudzień	1 684 774	10 768 850 143,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 9].

Europejska Rada ds. Płatności razem z Radą SEPA ustaliły nowe zasady Zarządzania SEPA na szczeblu europejskim. W wyniku tych ustaleń został utworzony nowy organ Rada ds. Płatności Detalicznych w Euro, który będzie miał za zadanie integrację rynku płatności detalicznych w euro.

Obecnie hamowany jest rozwój usług inicjacji płatności oraz dostępu do rachunku przez brak odpowiednich regulacji. Nowe przepisy nakładają na wszystkich dostawców usług płatniczych wymóg zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa przeprowadzanych transakcji. PSD2 zapewni rozwój rynku wewnętrznego Unii Europejskiej zwłaszcza na rynku płatności elektronicznych, które są bardziej opłacalne niż płatności gotówkowe i przyczyniają się do stymulacji konsumpcji oraz wzrostu gospodarczego.

Literatura

- Dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego oraz zmieniającej dyrektywy 2002/65/WE, 2013/36/UE i 2009/110/WE i uchylającej dyrektywę 2007/64/WE.
- [www 1] <https://www.eba.europa.eu> (dostęp 09.04.2016).
- [www 2] <https://www.ecb.europa.eu/paym/retpaym/paymint/migration/html/index.en.html> (dostęp 09.04.2016).
- [www 3] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013PC0937&from=EN> (dostęp 08.04.2016).
- [www 4] http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/newsletter/article/articles_uuid=898741_EA-5056-B741-DBDAE885C76AEDAE (dostęp 10.04.2016)
- [www 5] <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/about-epc/epc-organisational-chart> (dostęp 08.04.2016).
- *Opinion of the European Central Bank of 5 February 2014 on a proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on payment services in the internal market and amending Directives 2002.65/EC, 2013/36/EU and 2009/110/EC and repealing Directive 2007/64/EC*(CON/2014/9), [www 6] https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/en_con_2014_09_f_sign.pdf (dostęp 08.04.2016).
- *Payment Service Directive II: Access to Account will boost innovation in payment landscape*, Ecommerce Europe, [www 7] http://www.ecommerce-europe.eu/press/2013_/07_/payment-service-directive-ii-access-to-account-will-boost-innovation-in-payment-landscape (dostęp 08.04.2016).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiające wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 924/2009.
- [www 8] <http://www.sepapolska.pl/index.php?start=5> (dostęp 11.04.2016).

- [www 9] <http://www.sepapolska.pl/index.php/statystyki-polecenia-przelewu-sepa-2> (dostęp 11.04.2016).
- Szpringer Włodzimierz, Szpringer Mariusz. 2014. *Nowe zjawiska w regulacji rynku usług płatniczych (wybrane problemy na tle projektu noweli do dyrektywy PSD*. E-mentor. Nr 4 (56), 73-83.
- Wachnicka Agnieszka. 17.06.2014. *Aktualny stan prac nad nowymi regulacjami rynku płatności w Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem usług typu TPP i TPA*, [w:] *Innowacje i nowe technologie w systemie płatniczym – wizja idealnego rozwiązania dla dynamicznie rozwijającego się rynku*, materiały konferencyjne, Wydział Zarządzania UW, Warszawa.
- Zmiany Zarządzania SEPA: „Nowe EPC”/9 stycznia 2015 r., [www 10] <http://www.sepapolska.pl/> (dostęp 10.04.2016).

CHANGES IN SEPA SYSTEM AND INFLUENCE OF THE DIRECTIVE ON PAYMENT SERVICES IN THE INTERNAL MARKET

Summary:

The aim of the article is to present SEPA end-date regulation which defines the technical and trade requirements regarding SEPA credit transfer and direct debit schemes. This regulation sets the final date of migration of these instruments to a uniform standard. Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No 260/2012 has an important factor in the creation of the Single Euro Payments Area (SEPA), which is to eliminate domestic payment schemes and complete transition to SEPA schemes.

In the article the author also describes the new structure of the European Payments Council, which aims at adjusting the structure of the Council to the changes that have taken place in recent months because of the SEPA project. European Payments Council with SEPA Council set new rules for management of SEPA at the European level.

Thus, the implementation of the Directive on Payment Services (PSD2) will have a strong influence on the Polish market for payment services. These new regulations will create uniform rules for making payments within the European market (universal rules for carrying out payment transactions).

Keywords: Single Euro Payments Area – SEPA, European Payment Council, the Directive on Payment Services (PSD2), European Banking Authority – EBA, SEPA end-date Regulation.